

**Силабус навчальної дисципліни
ПСИХОЛОГІЯ БЕЗПЕКИ В НАДЗВИЧАЙНИХ
СИТУАЦІЯХ**

підготовки магістрів

(назва освітнього ступеня)

спеціальності 263 «Цивільна безпека»

(назва спеціальності)

освітньо-наукової програми

«Охорона праці»

(назва освітньої програми)

Статус дисципліни	Нормативна
Мова навчання	Українська
Факультет/Інститут	Цивільної інженерії та екології
Кафедра	Безпеки життєдіяльності
Контакти кафедри	Кафедра каб. В1306 (тринадцятий поверх висотного корпусу) Email: life.safety@pdaba.edu.ua
Викладачі-розробники	Крекнін Кирило Андрійович, к.т.н., доцент
Контакти викладачів	Email: kreknin.kyrylo@pdaba.edu.ua
Розклад занять	https://pgasa.dp.ua/timetable/WSIGMA/CT/K5/ROZKLAD.NTML
Консультації	https://pgasa.dp.ua/wp-content/uploads/2022/10/kaf.BZHD_Grafik-konsultatsij-vykladachiv_.pdf

Анотація навчальної дисципліни

Психологія безпеки в надзвичайних ситуаціях є комплексною наукою, яка вивчає основи захисту особистості, суспільства, держави, людства в умовах повсякденного життя та у надзвичайних ситуаціях.

	Години	Кредити	Sеместр
			III
Всього годин за навчальним планом, з них:	90	3,0	90
Аудиторні заняття, у т.ч:			
лекції	30		30
лабораторні роботи	22		22
практичні заняття	-		-
Самостійна робота, у т.ч:			
підготовка до аудиторних занять	8		8
підготовка до аудиторних занять	60		60
підготовка до контрольних заходів	18		18
виконання курсового проекту або роботи	18		18
виконання індивідуальних завдань	-		-
опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	24		24
підготовка до екзамену	-		-
Форма підсумкового контролю			залік

Мета вивчення дисципліни – формування у майбутніх фахівців знань та практичних навичок щодо сучасного розуміння системних уявлень про психологію безпеки як необхідний механізм щодо формування правильної соціально-психологічної позиції особи щодо власної безпеки, мотивації її безпечної поведінки в надзвичайних ситуаціях практичних засобів та механізмів цього процесу для досягнення збалансованого розвитку в Україні.

Завдання вивчення дисципліни – опанування знаннями, вміннями та навичками що

запобігають можливим ризикам і загрозам психологічному здоров'ю та життю людини в надзвичайних ситуаціях.

Пререквізити дисципліни – Виконання кваліфікаційної роботи та складання атестаційного іспиту. Володіння знаннями й навичками.

Постреквізити дисципліни – Виконання кваліфікаційної роботи та складання атестаційного іспиту. Володіння знаннями й навичками що дозволяє в майбутньому на практиці запобігти можливим ризикам і загрозам психологічному здоров'ю та життю людини в надзвичайних ситуаціях.

Компетентності (відповідно до освітньо-наукової програми «Охорона праці» СВО ПДАБА 263 мн-2023):

Загальні компетентності: ЗК 3 – Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності: ПК 2 – Здатність до превентивного і оперативного (аварійного) планування, управління заходами безпеки професійної діяльності, в т. ч. в умовах з ліквідації наслідків бойових дій та відновлення об'єктів будівництва; ПК 3 – Здатність до проведення техніко-економічного аналізу, оцінювання ризиків, комплексного обґрунтування проектів, планів, рішень, їх реалізації у сфері цивільної безпеки та цивільного захисту; ПК 8 – здатність зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію до фахівців та нефахівців.

Заплановані результати навчання (відповідно до освітньо-наукової програми «Охорона праці» СВО ПДАБА 263 мн-2023): РН 6 – Визначати та аналізувати можливі загрози виникнення надзвичайної ситуації, аварії, нещасного випадку на виробництві при розробці проектів з реконструкції, відновлення пошкоджених будівельних об'єктів внаслідок бойових дій та проектів нового будівництва та оцінювати можливі наслідки та ризики; РН 10 – Доносити професійні знання, власні обґрунтування та висновки до фахівців та широкого загалу, володіти навичками публічних виступів, дискусій, проведення навчальних занять; РН 16 – Приймати ефективні рішення у складних непередбачуваних умовах, визначати цілі та завдання, аналізувати і порівнювати альтернативи, оцінювати ресурси при вирішенні проблем з відновлення, відбудови та ліквідації наслідків бойових дій;

Методи навчання: практичні, наочні, словесні, робота з книгою.

Форми навчання: групова, фронтальна, колективна.

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення: плакати і планшети; переносний проектор Multimedia Projector – EB-S72; переносний екран для перегляду аудіо і відео матеріалу.

1. СТРУКТУРА (ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН) ДИСЦИПЛІНИ

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин, у тому числі				
	усього	л	п	лаб.	с/р
Змістовий модуль 1. Психологія безпеки в надзвичайних ситуаціях					
1. Завдання психології надзвичайних ситуацій.	8	2			6
2. Основні поняття психології безпеки в надзвичайних ситуаціях.	8	2			6
3. Психологічні особливості стресового розладу постраждалих у надзвичайних ситуацій.	10	2	2		6
4. Особливості дії психічної травми при надзвичайних ситуаціях.	10	2	2		6
5. Психічні реакції в екстремальних ситуаціях.	8	2			6
6. Психологічні аспекти переживання гострого горя як аномальної життєвої кризи.	10	2	2		6
7. Зміни особистості під впливом надзвичайних ситуацій.	12	4	2		6
8. Екстремальна професійно-психологічна підготовка персоналу ризиконебезпечних професій.	8	2			6

9. Перша психологічна допомога у надзвичайних ситуаціях.	8	2			6
10. Психологічна допомога постраждалим залежно від виду надзвичайної ситуації.	8	2			6
Усього годин	90	22	8		60

2. САМОСТІЙНА РОБОТА ОПРАЦЮВАННЯ РОЗДІЛІВ ПРОГРАМИ, ЯКІ НЕ ВИКЛАДАЮТЬСЯ НА ЛЕКЦІЯХ:

Назва теми	Посилання
1. Методи вивчення суб'єктивної значущості для людини при психогенних ситуаціях.	п.2 [9-18]
2. Основні методики діагностики кризових станів: ОСЗ Холмса-Райха, шкала оцінки впливу травматичної події, методика визначення домінуючого стану (В.Л. Куликов).	п.2 [18-26]
3. Методика «Прогноз», тест «СР-45», методика Рівень суб'єктивного контролю, шкала депресії, шкала безнадії Бека, методика «Лінія життя».	п.2 [181-186]
4. Методика WCQ (дослідження копінг-поведінки), методика визначення ведучих механізмів психологічного захисту.	п.2 [186-201]
5. Методика діагностики рівня соціальної фрустрованості (Л. І. Вассерман).	п.3 [166-198]; п.2 [247-261]
6. Методика дослідження синдрому емоційного вигорання (В. Бойко) та ін.	п.6 [88-100]; п.2 [339-346]
7. Використання проективних методів у психології надзвичайних ситуацій.	п.2 [269-300]
8. Специфіка діагностики психічних станів у дітей, які пережили надзвичайні ситуації.	п.2 [350-375]

3. ПОРЯДОК ТА КРИТЕРІЙ ОЦІНЮВАННЯ

Змістовий модуль 1. Психологія безпеки в надзвичайних ситуаціях.

№ п/п	Вид контролю	Кількість балів
1.	Відвідування лекцій	22
2.	Опрацювання матеріалу самостійної роботи	24
3.	Відвідування практичних занять	4
4.	Виконання та захист практичних робіт	20
5.	Контрольна робота	30
Разом:		100

Відвідування лекцій

Присутність студента на лекції оцінюється в 2 бали.
Всього 11 лекцій.

Опрацювання матеріалу самостійної роботи

Всього 8 тем самостійної роботи. Максимальна кількість балів за одну роботу – 3.
 а) у вигляді презентації, доповіді та обговорення – 3 бали;
 б) доповідь без презентації – 2 бали;
 в) наявність опрацьованого матеріалу – 1 бал.

Відвідування практичних занять

Присутність студента на практичному занятті оцінюється в 1 бал.
Всього 4 практичних заняття.

Виконання та захист практичних робіт

Всього 4 практичні роботи. Максимальна кількість балів за одну роботу – 5.

Критерії оцінки практичних знань поточного контролю

№ з/п	Вид критерію	Зміст критерію	Кількість балів за 1 роботу
1	Якість виконання і захисту практичного завдання	Студентом обґрунтовано і в повному обсязі розв'язана практична робота. При захисті практичної роботи продемонстрована висока якість опанування інструментарієм розв'язання практичних задач.	5
		При захисті практичної роботи студентом продемонстрована хороша якість опанування інструментарієм розв'язання практичних задач.	2-4
		При обґрунтуванні і розв'язанні практичної роботи студентом допущені незначні помилки, які суттєво не знижують якості виконання роботи.	
		Виконання і захист практичної роботи зроблений студентом з грубими помилками і не в повному обсязі. Допоміжні запитання викладача не дозволяють студенту довести той факт, що опанований ним інструментарій розв'язання роботи є достатнім для практичного використання.	0-1
		Разом:	
		0-5	

Контрольна робота

Контрольна робота містить 1 запитання, на яке студент зобов'язаний дати відповіді у письмовій формі, максимальна кількість балів при вичерпаній відповіді на одне запитання – 30.

Кількість балів за якість відповіді на одне запитання установлюється:

28-30 балів – студент дав вичерпану відповідь на запитання, навів необхідні формули та залежності, графіки, схеми, технологічні параметри, дав на них грунтовні пояснення.

23-27 балів – студент дав повну відповідь на запитання, навів необхідні формули та залежності, графіки, схеми, технологічні параметри, але не дав достатніх пояснень до них.

18-22 балів – студент дав повну відповідь на запитання, але навів тільки частину необхідних формул чи залежностей, графіків, схеми, технологічні параметри, дав недостатні пояснення до них.

11-17 балів – студент розкрив суть запитання, але у відповіді допущені помилки, які принципово не впливають на кінцеву суть відповіді, зробена спроба навести потрібні формули та залежності, графіки, схеми, технологічні параметри.

1-10 балів – студент не повністю розкрив суть запитання, у відповіді допущені грубі помилки.

Підсумкова оцінка з дисципліни визначається за результатами змістового модуля 1.

4. ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика курсу передбачає відповідальність викладача і студента; прозорість оцінювання; інформування та реалізацію політики академічної добросередовища.

При організації освітнього процесу студенти та викладачі діють відповідно до нормативної бази академії.

Курс передбачає індивідуальну та групову роботу в колективі.

Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики.

Передбачається систематичне відвідування студентами аудиторних занять, за винятком поважних причин.

Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін.

Якщо студент був відсутній з поважної причини, він/она презентує виконані завдання під час консультацій викладача.

Порядок зарахування пропущених занять: якщо пропущено лекцію – у формі усного опитування за підготовленим рефератом на відповідну тему. При цьому враховується причина пропущених занять: якщо заняття пропущене з поважної причини, то відпрацювання зараховується з коефіцієнтом 1,0; якщо заняття пропущене за відсутністю поважної причини – з коефіцієнтом 0,5.

Обов'язкове дотримання академічної добросередовища студентом.

Студенти академії мають керуватися у своїй діяльності Кодексом академічної добросередовища Державного вищого навчального закладу «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» ПЛПМ 0812-001:2018, яким встановлено загальні моральні принципи та правила етичної поведінки.

Дотримання академічної добросередовища здобувачами наукового ступеню передбачає:

самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей інших авторів;

надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Дотримуватися Положення щодо запобігання та виявлення академічного плагіату у ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури».

Жодні форми порушення академічної добросередовища не толеруються.

Якщо студент має сумніви або непевність, що його дії або бездіяльність можуть порушити Кодекс академічної добросередовища Академії, він може звернутися за консультацією до Комісії з питань академічної добросередовища.

5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Екстремальна психологія: Підручник / За заг. ред. О.В. Тімченка. – К.: ТОВ «Август Трейд», 2007. – 502 с.
2. Карсон Р., Батчер Дж., Минека С. Аномальная психология. – 11-е изд.
3. Михайлов Л.А., Маликова Т.В., Шатровой О.В. и др. Психологическая защита в чрезвычайных ситуациях: Учебное пособие / Под ред. Л.А.Михайлова. – СПб.: Питер, 2009. – 256 с.
4. Моляко В.А. Особенности проявления паники в условиях экологического бедствия (на примере Чернобыльской атомной катастрофы) // Психологический журнал. – 1992. - №2.- С.66-74.
5. Панок В.Г. Методичні підходи до надання психологічної допомоги потерпілим від техногенної катастрофи/ Центр. соц. експертиз і прогнозів ін.-ту соціол. НАН України та ін. –

- К., 1999. – 104 с.
- 6. Психогенез в экстремальных условиях/ Александровский Ю.А., Лобастов О.С., Спивак Л.И., Щукин Б.П. – М.: Медицина, 1991. – 96 с.
- 7. Самоукина Н.В. Экстремальная психология. – М.: Ассоциация авторов и издателей «ТАНДЕМ», 2000. – 288 с.

Допоміжна

1. Смирнов Б.А., Долгополова Е.В. Психология деятельности в экстремальных ситуациях. – Х.: Гумнітарний Центр, 2007. – 292 с.
2. Сиропятов О.Г. Психопатология чрезвычайных ситуаций / О.Г. Сиропятов, Г.В. Иванцова. – К.: Наук. світ, 2005. – 64 с.
3. Тарабрина Н.В. Практикум по психологии посттравматического стресса. – СПб.: Питер, 2001. – 272 с.
4. Титаренко Т.М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності. – К.: Либідь, 2003. – 376 с.
5. Шевченко О.Т. Психологія кризових станів: Навч. посіб. – К., 2005. – 120 с.
6. Яковенко С.І. Соціально-психологічна допомога при надзвичайних ситуаціях та критичних інцидентах / Яковенко С.І., Лисенко В.І.; НАН України. Ін-т соціології. Центр соціал. експертиз і прогнозів. – К., 1999. – 224 с.

12. ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Наказ МОЗ України від 08.04.2014 № 248 Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу» // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0472-14>
2. Кодекс цивільного захисту України (психологічний захист) // <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 р. № 1052 Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій (психологічний захист) // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-п>
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11 Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-п>
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 червня 2015 р. № 423 Про затвердження Положення про Міністерство соціальної політики України (психологічна реабілітація) // zakon.rada.gov.ua/go/423-2015-п
6. Віртуальний читальний зал ПДАБА – <https://cutt.ly/Tw4pLuDB>

Розробник(и)

(підпись)

Кирило КРЕКНІН

Гарант освітньої програми

Микола НАЛІСЬКО

Сyllabus затверджено на засіданні кафедри

безпеки життєдіяльності
(назва кафедри)

Протокол від « 30 » серпня 2023 року № 1

Завідувач кафедри

Анатолій БЕСЛІКОВ